

Nota aangekondigd in de brief van 18 december 2009 van de Eerste voorzitter van het Hof van Cassatie gericht aan de Heer Herman Van Rompuy, Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

1. Voorafgaandelijke opmerkingen.

1.1. Deze nota heeft uitsluitend betrekking op de afwikkeling van de procedure in de zogenaamde Fortis-zaak zoals gevoerd voor het Hof van Beroep te Brussel. Zij betreft dus niet de procedure zoals gevoerd voor Mevrouw de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel, zetelend in kort geding.

De eerste voorzitter van het Hof van Cassatie beschikt over geen informatie met betrekking tot het verloop van de procedure in eerste aanleg en beschikt bovendien geen wettelijk recht van toezicht op de rechtbanken van koophandel noch ten aanzien van magistraten van het openbaar ministerie.

1.2. Het debat mag niet verplaatst en afgeleid worden naar de vraag naar de regelmatigheid van het arrest dat op 12 december werd uitgesproken door de 18de kamer van het Hof van Beroep te Brussel.

Tegen die beslissing staat een rechtsmiddel open, namelijk het cassatieberoep, en het komt aan het Hof van Cassatie toe om hieromtrent finaal een oordeel te vellen.

Gezien ik de korpschef ben van het rechtscollege dat kennis zal moeten nemen van een eventueel cassatieberoep, kan ik uitaard ook geen uitspraken doen over de geldigheid van voormeld arrest en kan derhalve wettelijk en deontologisch niet antwoorden op de kritieken die op dat vlak eventueel worden geformuleerd.

2. Een algemeen tijds kader.

De zaak Fortis werd voor het Hof van Beroep te Brussel gepleit op de zittingen van 27 en 28 november en werd op 1 december in beraad genomen op. De uitspraak van het arrest werd, blijkens de vermeldingen op het proces-verbaal van de terechtzitting van 1 december, bepaald op 15 december "ten laatste".

Op donderdag 11 december 2008 omstreeks 15.30 uur werd er door de "Société Fédérale de Participation et d'Investissement" ter griffie van het Hof van Beroep te Brussel een verzoekschrift tot heropening van de debatten neergelegd.

Het arrest werd op 12 december 2008 uitgesproken door kamervoorzitter Blondeel alleen, overeenkomstig artikel 782bis van het Gerechtelijk Wetboek.

3. De informatie bekomen op de Kanselarij van de Eerste Minister.

3.1. Uit de brief van Eerste Minister Letermé van 17 december 2008, gericht aan de Heer Jo Vandeurzen, minister van Justitie, blijkt dat de Kanselarij van de Eerste Minister en meer bepaald de kabinetchef de Heer Hans D'Hondt in de loop van 11 december 2008 verneemt dat er een "plotse wijziging zou zijn opgetreden in de besluitvorming m.b.t. het Fortis-dossier", dat dit dossier "mogelijk een dramatische wending" neemt en dat een van de drie raadsheren die zetelt in de zaak zich niet akkoord kan verklaren met de op til zijnde beslissing.

In de hele context van de zaak en meer bepaald rekening gehouden met het standpunt ingenomen door de regering in het Fortis-dossier, kon er op dat ogenblik onmogelijk enig misverstand ontstaan omtrent de draagwijdte van dit bericht, nl. een hervorming van de beschikking van Mevrouw de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel, zetelend in kort geding, van 18 november 2008, viel te verwachten.

Het betrof derhalve zeer gevoelige informatie gelet op het feit dat de regering zoniet rechtstreeks dan toch onrechtstreeks via de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij belang had bij de uiteindelijk afloop van de gerechtelijke procedure en dus betrokken partij was.

Hierbij moet ook in acht worden genomen dat de ontvanger van de berichten, de Heer Hans D'Hondt, niet alleen voorzitter is van de Kanselarij van de Eerste Minister, maar daarenboven ook een rechtstreekse band heeft met een van de procespartijen, zijnde de voornoemde Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij.

Het betrof tevens vertrouwelijke informatie die enkel kon verstrekt worden omdat, zoals blijkt uit de brief van de Eerste Minister van 17 december 2008, een van de zetelende magistraten van het Hof van Beroep zijn beroepsgeheim en meer bepaald het geheim van het beraad klaarblijkelijk had geschonden, feit dat strafbaar is gesteld overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.

3.2. In de voormelde brief van de Eerste Minister wordt aangegeven: "Aan de mondelinge informatie die bij al deze telefonische contacten aan mijn beleidscollega werd verstrekt, werd geen enkel gevolg gegeven".

Welnu overeenkomstig artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering is iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of een wanbedrijf, verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied die misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden en aan die magistraat alle desbetreffende inlichtingen, processen-verbaal en akte te doen toekomen.

Indien onmiddellijk gevolg zou zijn gegeven aan die wettelijke verplichting was onmiddellijk elke dubbelzinnigheid onmogelijk en werd de pas afgesneden aan alle mogelijke toekomstige speculaties.

Het is quasi ondenkbaar dat men zich op de Kanselarij van de Eerste Minister geen rekenschap heeft gegeven van de ernst van het lekken van door het beroepsgeheim beschermde informatie en de mogelijke gevolgen hiervan op de verdere afwikkeling van de Fortis-zaak.

3.3. De beperkte onderzoeksmogelijkheden die de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie te dezen heeft, laten niet toe te verifiëren of aan de verstrekte informatie inderdaad “geen enkel gevolg werd gegeven”.

Dit kan evenwel niet verhinderen dat een bepaald parallelisme onmiddellijk in het oog springt.

Uit het relaas in de brief van de Eerste Minister van 17 december kan met aan zekerheid grenzende waarschijnlijk afgeleid worden dat de laatste telefonische contacten tussen de Heer D’Hondt en de Heer De Groof op donderdag 11 december 2008 op de middag hebben plaatsgevonden.

Diezelfde namiddag om 15.30 uur, kort voor de sluiting van de griffie, leggen de raadsliden van de Société Fédérale de Participation et d’Investissement” een verzoekschrift tot heropening der debatten neer.

Als reden voor dit verzoek wordt aangevoerd dat voormelde partij in het geding beschikt over een nieuw stuk van overwegend belang (artikel 772 van het Gerechtelijk Wetboek), te weten een beslissing van 3 december 2008 van de Europese Commissie omtrent de “Herstructureringssteun ten behoeve van Fortis Bank en Fortis Banque Luxemburg”. Dit stuk werd reeds op 4 december 2008 overgemaakt aan de minister van Buitenlandse Zaken De Gucht.

Er mag niet uit het oog verloren worden dat de zaak reeds op 1 december in beraad werd genomen en dat de uitspraak was voorzien voor 15 december ten laatste, zodat er ongetwijfeld voldoende tijd was om eerder dergelijke procedureel initiatief te nemen.

Er kan nu enkel worden vastgesteld dat dit initiatief werd genomen op een ogenblik dat men wist of kon weten dat er op het niveau van de 18de kamer van het Hof van Beroep een “blokkerings situatie” was ontstaan omdat een magistraat zich niet wenste neer te leggen bij het resultaat van het beraad.

Door dit procedureel ingrijpen werd minstens de mogelijkheid geschapen dat het Hof van Beroep te Brussel uiteindelijk geen uitspraak zou kunnen doen zoals voorzien ten laatste op 15 december 2008 en wellicht de zaak in haar geheel zou dienen hernomen te worden.

4. De tussenkomst van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel op verzoek van de minister van Justitie.

4.1. Op vrijdag 12 december had ik in het begin van de voormiddag een onderhoud plaats met eerste voorzitter Guy Delvoie die mij op de hoogte bracht van de ontwikkelingen in de Fortis-zaak, meer bepaald de weigering van raadsheer Schurmans om het arrest te tekenen, haar daaropvolgende afwezigheid wegens ziekte aangekondigd tot 22 december en de neerlegging, de dag voordien, van een verzoekschrift tot heropening van de debatten.

Voor alle duidelijkheid: dergelijk contact is volledig normaal in het kader van het recht van toezicht op de hoven van beroep dat artikel 398 van het Gerechtelijk Wetboek aan het Hof van Cassatie toekent. Op geen enkel ogenblik werd er gesproken over de grond van de zaak, maar enkel over de procedurele problemen.

Op grond van de omstandigheid dat het beraad omtrent de heropening der debatten blijkbaar niet kon aangevat worden en dat de urgentie (kort geding procedure) belette dat men op de terugkeer uit ziekenverlof van raadsheer Schurmans zou wachten om het beraad omtrent het verzoek tot heropening der debatten te houden, heb ik geadviseerd een arrest van heropening der debatten uit te spreken met een door een derde raadsheer aangevulde zetel op grond van voormelde redenen.

De debatten zouden aldus op maandag 15 december volledig hervat worden door dezelfde zetel als diegene die het arrest van heropening zou bevelen. De partijen zouden uiteraard opnieuw pleiten en het OM zou gehoord worden.

Intussen had procureur-generaal de le Court eerste voorzitter Delvoie opgezocht met de boodschap dat hij die démarche ondernam op verzoek van de minister van Justitie, zonder evenwel op dat ogenblik aan te geven dat dit gebeurde op grond van artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek, krachtens hetwelk het openbaar ministerie waakt over de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtbanken.

De procureur-generaal drong aan dat de zaak integraal zou hernomen worden met een volledig anders samengestelde zetel.

In deze oplossing kon eerste voorzitter Guy Delvoie zich niet vinden, niet alleen omdat die oplossing in dergelijke gevallen niet gebruikelijk is, maar ook omdat aldus minstens de indruk zou worden gewekt dat de twee andere magistraten van de zetel van de zaak werden gehaald, terwijl daar geen redenen voor waren.

De twee magistraten van de 18de kamer van het Hof van Beroep te Brussel konden zich blijkbaar schikken naar mijn advies dat hun was overbracht door hun korpschef zodat intussen en ondanks voormelde tussenkomst alles materieel in gereedheid werd gebracht om te handelen overeenkomstig hetgeen ik had geadviseerd. Zo werd een derde raadsheer opgeroepen, het openbaar ministerie werd gewaarschuwd (advocaat-generaal Morlet) en er werd zelfs een aanvang genomen met het redigeren van een arrest van heropening der debatten. De raadslieden werden verwittigd dat die namiddag een tussenvonnis zou gewezen worden omstreeks 16 uur.

Op dat ogenblik, omstreeks 16 uur, heeft procureur-generaal de le Court opnieuw eerste voorzitter Delvoie opgezocht en, met de manifest onontvankelijke klacht in de hand die raadsheer Schurmans intussen bij hem en mijzelf had neergelegd tegen de eerste voorzitter en kamervoorzitter Blondeel, dreigde hij er mee dat het openbaar ministerie op de zitting waarop de debatten zouden hernomen worden, gewag zou maken van de voormelde klacht.

Het spreekt voor zich dat dit onmiddellijk zou gevolgd worden door een verzoekschrift tot wraking van de raadsheren Blondeel en Salmon. Dat zulks geen loutere veronderstelling is wordt trouwens bevestigd door het feit dat vrijdagavond 12 december de advocaten van de "Société fédérale de participation et investissement" reeds klaar stonden met dergelijk verzoekschrift.

Na deze tweede tussenkomst van procureur-generaal de le Court, die door de raadsheren Blondeel en Salmon als een ongeoorloofde druk om hen van de zaak te halen werd ervaren, hebben zij beslist alsnog een arrest ten gronde uit te spreken. Dit leek hen de enige manier om niet aan de druk toe te geven.

De tussenkomst van procureur-generaal de le Court heeft mijn advies derhalve doorkruist en de zaken sterk bemoeilijkt met alle gevolgen van dien.

4.2. In een brief van 17 december 2008 heeft minister van Justitie Vandeurzen mij laten weten dat de tussenkomst van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel gesteund was op het hiervoor vermelde artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek.

Op basis van welke informatie heeft de minister van Justitie dergelijk initiatief genomen?

In de aan mij gerichte brief van 17 december wordt aangevoerd dat de beleidscel van de minister van Justitie omstreeks het middaguur van vrijdag 12 december 2008 werd verwittigd "dat er zich problemen voordeden inzake de goede rechtsgang".

In de brief van 18 december 2008 vermeldt minister van Justitie Vandeurzen dat hij, op een niet gepreciseerd uur, werd ingelicht door het kabinet van de premier dat de advocaten van de Belgische Staat (?) melding maakten van mogelijke procedurele onregelmatigheden inzake een op til zijnde zitting in de namiddag (12 december) voor de kamer van het Hof van Beroep die de beroepsprocedure inzake de Fortis-zaak behandelt. De minister van Justitie preciseert dat hij die uitleg kreeg van Hans Dhont die op zijn beurt was ingelicht door de advocaten van de Belgische Staat "hetzij rechtstreeks, hetzij via het kabinet van de vice-eerste Minister Reynders".

Ik kan alleen akte nemen van dit standpunt, maar er zijn maar twee mogelijkheden:

- ofwel heeft men de minister van Justitie onthouden van informatie (cfr. de contacten tussen de Kanselarij en de echtgenoot van raadshere Schurmans) die hem er wellicht had toe aangezet onzichtig tewerk te gaan en eventueel zelf toepassing te doen van artikel 29 Wetboek van Strafvordering,
- ofwel werd die informatie hem wel gegeven, in welk geval de minister van Justitie zelf de aangifte op grond van bovenvermelde wetsbepaling had moeten doen en zeker geen beroep had kunnen doen op artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek zonder op zich het vermoeden te laden van poging tot beïnvloeding.

4.3. Er van uitgaande dat de tussenkomst van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel inderdaad steun vindt in artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek, moet alleszins opgemerkt worden:

- dat dit initiatief werd genomen op aangeven van de Kanselarij van de Eerste minister in een zaak waarin (zie supra) de Belgische Staat minstens belanghebbende is, terwijl de minister van Justitie zelf schrijft in zijn brief van 18 december, o.m. aan mijn ambt gericht, dat hij er zich steeds bewust van geweest is dat de regering betrokken partij is in een dossier hangende voor het gerecht.

- het beroep op artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek was alleszins overbodig gelet op het feit dat de zaak duidelijk werd opgevolgd door de advocaten van de “Belgische Staat”. Als het dus alleen de bedoeling was informatie te verzamelen, dan konden de raadslieden perfect hun natuurlijke rol in een gerechtelijke procedure spelen en de “Belgische Staat” informeren.
- het feit dat de minister van Justitie beroep doet op artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek om de procureur-generaal opdracht te geven ter plaatse een onderzoek in te stellen “naar de regelmatigheid van de dienst” in een hangende en in beraad gehouden zaak is hoogst uitzonderlijk en, naar mijn weten, nog nooit voorgekomen.
- het wettelijk toezicht van het openbaar ministerie op de regelmatigheid van de dienst van hoven en rechtbanken is een functionele en autonome bevoegdheid van het openbaar ministerie, zodat de gewettigde vraag rijst of de minister van Justitie het openbaar ministerie kan “vorderen” dergelijk toezicht in een welbepaalde zaak uit te oefenen.

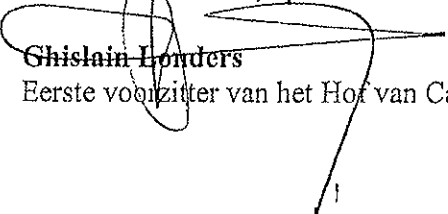
In die omstandigheden werd minstens de indruk gewekt dat door de tussenkomst van de procureur-generaal, op verzoek van de minister van Justitie, de twee magistraten van de 18de kamer onder druk werden gezet en er naar gestreefd werd de zaak opnieuw te laten behandelen door een volledig anders samengestelde zetel en zo “de dramatische wending” af te wenden.

4.4. Ik neem er akte van dat de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel en de minister van Justitie het er over eens zijn dat de procureur-generaal niet de opdracht had om de behandeling van de zaak te laten hernemen voor een volledig anders samengestelde zetel.

BESLUIT

Hetgeen voorafgaat levert uiteraard, gezien mijn beperkte onderzoeksmogelijkheden, weliswaar geen juridisch bewijs van een poging tot belemmering van de rechtsgang, maar zijn ongetwijfeld belangrijke aanwijzingen in die zin.

Gedaan te Brussel, op 19 december 2008

Ghislain Londers
Eerste voorzitter van het Hof van Cassatie